

Galar plant

Mae dealltwriaeth plant o alar a'u hymatebion yn dibynnu ar eu hoed.

- **Efallai na fydd plentyn ifanc iawn yn deall** bod marwolaeth yn barhaol.
- Efallai bydd plentyn neu berson ifanc **yn gwrthod derbyn** er mwyn ceisio ymdopi.
- Gall plant ymddangos fel eu bod yn cael **ysbeidiau o alaru, ac yna cyfnodau o beidio** - nid yw hyn yn golygu nad ydynt yn poeni.

Bod o gymorth i blentyn neu berson ifanc

- Dywedwch wrthynt beth sydd wedi digwydd gan ddefnyddio **iaith glir**. Gwiriwch eu dealltwriaeth, a gadewch iddynt siarad a gofyn cwestiynau.
- Gwnewch yn siŵr eu bod yn gwybod eich bod dal yn **eu caru**.
- **Mae'n iawn** iddynt weld eich bod chithau'n drist hefyd.
- **Gadewch iddynt ymuno** ag angladdau a chofebau, ond gadewch iddyn nhw arwain.
- Siaradwch â'u hysgol a sicrhau bod **oedolion eraill** sy'n ymwneud â'u gofal yn ymwybodol o'r hyn sydd wedi digwydd.

Mae plant yn profi galar yn wahanol.

Cruse
Cymorth
Galar

Rydym yn cynorthwyo pobl i wynebu un o'r cyfnodau anoddaf yn eu bywyd - a hynny drwy gymorth â galar, gwybodaeth ac ymgyrchu.

Ewch i'n gwefan yn www.cruse.org.uk

E-bostiwch ni ar helpline@cruse.org.uk

Ffoniwch ein llinell gymorth genedlaethol rhad ac am ddim **0808 808 1677**

Allwch chi fod o gymorth i rywun drwy un o'r cyfnodau anoddaf yn eu bywyd?
Cyfrannwch yn cruse.org.uk/donate

Am fwy o wybodaeth ynghylch plant a galar
www.cruse.org.uk/children
Neu ewch i'n gwefan ar gyfer pobl ifanc
www.hopeagain.org.uk

*Ti ddim ar
dy ben dy hun*

Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines

Elusen Gofrestredig rhif 208078
Cwmni cyfyngedig drwy warant 00638709
Swyddfa gofrestrdedig: Unit 0.1, One Victoria Villas,
Richmond, Surrey, TW9 2GW

Cruse
Cymorth
Galar

Deal galar

cruse.org.uk

Ar ôl i rywun farw

Os ydych yn darllen hwn oherwydd bod rhywun wedi marw, mae'n ddrwg iawn gennym. Gall marwolaeth rhywun agos fod yn un o'r pethau anoddaf y mae'n rhaid inni ei wynebu.

Nid oes yr un ffordd gyffredin neu 'iawn' o alaru. Mae sut ydych yn ymateb yn ddiabyddol ar sawl peth - pwy sydd wedi marw a sut, oed a phrofiad, personoliaeth a diwylliant neu grefydd.

Dros amser, mae teimladau yn tueddu i ddod yn llai dwys, ond ni allwch ragweld pryd fydd hyn yn digwydd, na'i orfodi i ddigwydd yn gynt. Ond yn y pen draw, mae'r rhan fwyaf o bobl yn teimlo eu bod yn medru ymdopi â'u bywydau, tra'n cofio'r rhai sydd wedi marw.

Gall Cruse helpu

Os ydych yn sylwi eich bod yn cael trafferth ymdopi wrth i amser fynd yn ei flaen, gallwch gysylltu â ni am fwy o gymorth.

Rhif ein llinell gymorth rhad ac am ddim yw 0808 808 1677

Gallwch gael rhagor o wybodaeth ynghylch ein gwasanaethau ar ein gwefan

cruse.org.uk

Beth allech chi fod yn ei deimlo

Nid oes unrhyw gamau neu gyfnodau pendant o alaru y mae pawb yn eu profi. Ond mae rhai teimladau yn gyffredin iawn.

- Yn ystod y dyddiau cyntaf, gallwch fod mewn **sioc ac wedi eich syfrdanu**, neu efallai na fyddwch yn teimlo unrhyw beth.
- Gall y **boen eich llethu**, ac fe allwch brofi cyfnodau o deimladau dwys neu newidiadau mewn tymer. Mae'n gyffredin ichi fynd dros ddigwyddiadau yn eich pen drosodd a throsodd.
- Efallai y byddwch yn dal eich hun yn **chwilio am y person sydd wedi marw**. Mae'n normal i weld y person, i deimlo eu bod yno gyda chi neu i siarad â nhw.
- Efallai y byddwch yn **teimlo'n euog** ynghylch pethau ddigwyddodd cyn iddynt farw, neu ynghylch sut ydych yn teimlo nawr.
- Efallai y byddwch yn **teimlo'n flin** gyda'ch hun neu eraill, neu gyda'r person sydd wedi marw.
- Efallai y byddwch yn cael **trafferth mynd i gysgu** neu eisiau mwy o gwsg na'r arfer. Gallwch deimlo'n sâl neu'n bryderus.
- Wrth i amser fynd yn ei flaen, efallai y byddwch yn profi teimladau cryf o **hiraeth, tristwch, unigrwydd** ac weithiau yn anobeithiol ac yn ofnus am y dyfodol. Os ydych yn ei chael hi'n anodd ymdopi gyda'r teimladau hyn gall Cruse gynorthwyo.

Mae pawb yn profi galar yn wahanol, ac nid oes amserlen ar ei gyfer.

Gofalu amdanoch chi eich hun

Mae'n bwysig eich bod yn gofalu amdanoch chi eich hun ar ôl profedigaeth. Mae'r camau syml hyn yn cynorthwyo llawer o bobl.

Byddwch yn garedig â chi eich hun

Cymerwch un dydd ar y tro a rhowch ganiatâd i chi'ch hun alaru. Peidiwch â theimlo'n euog nac yn wan os ydych yn ei chael yn anodd ymdopi neu angen cymorth.

Siaradwch â rhywun

Gall siarad fod o gymorth mawr. Yn aml, gall teulu neu ffrindiau eich cynorthwyo. Efallai y byddwch yn medru siarad â rhywun yn eich cymuned, neu ag arweinydd ysbrydol neu ffydd. Siaradwch â'ch meddyg teulu os yw'n cael effaith ar eich iechyd.

Diet a chwsg

Mae'n haws dweud na gwneud, ond ceisiwch fwyta'n gywir a gorffwys digon (hyd yn oed os nad ydych yn medru cysgu). Byddwch yn ofalus os ydych yn defnyddio alcohol neu gyffuriau eraill. Cysur dros dro yn unig ydynt.

Trefn

Weithiau, mae dilyn trefn newydd o fwyta, cysgu a chysylltu ag eraill yn ddefnyddiol.

Ymarfer corff

Bydd hyd yn oed mynd am dro bach i gael awyr iach o gymorth.